

PIOTR KOPIEC

UCZESTNICTWO INSTYTUTU EKUMENICZNEGO KUL W EUROPEJSKIEJ EKUMENICZNEJ SIECI KULTURY PAMIĘCI

15 i 16 listopada 2013 roku w Münster, w siedzibie Ewangelickiej Grupy Studenckiej (*Evangelische Studierendengemeinde*) odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa zatytułowana „Cultivating Remembrance. Memory Cultures in Europe as Chances and Challenges for Education”. Konferencja została zorganizowana dzięki współpracy kilku instytucji: Ewangelickiego Koła Kościelnego w Münster (*Evangelischer Kirchenkreis Münster*), Ewangelickiego Forum Kościelnego w Münster (*Evangelisches Kirchenforum Münster*), Centrum Łotewskiego (*Latvian Center*) i wspomnianej już Ewangelickiej Grupy Studenckiej przy Westfalskim Uniwersytecie Wilhelma w Münster (*Westfälische Wilhelms-Universität Münster*), jednej z najważniejszych uczelni w Niemczech. W konferencji wzięli udział pracownicy Instytutu Ekumenicznego KUL: ks. dr hab. Przemysław Kantyka, prof. KUL, dr Piotr Kopiec, ks. dr hab. Marcin Składanowski.

Program konferencji wypełniały wykłady dotyczące szeroko pojętej tematyki kultury pamięci w perspektywie różnych doświadczeń, zwłaszcza będących rezultatem dwudziestowiecznych totalitaryzmów. Prelegenci przedstawiali różne ujęcia postaw ludzi zderzających się z siłami historii. Słowami kluczowymi przewijającymi się w trakcie referatów były więc takie pojęcia jak „Holokaust”, „Shoah”, „wypędzenie”, „eksterminacja”, „wojna”, ale również „dialog”, „tożsamość” i „pamięć”. W trakcie konferencji można było usłyszeć relacje i poznać sposoby podejścia do zagadnienia z takich krajów jak (poza perspektywą polską) Estonia, Łotwa, Ukraina i Niemcy. Wśród prelegentów byli wykładowcy różnych uniwersytetów z wymienionych krajów, jak i reprezentanci instytucji pamięci historycznej (np. dyrektor muzeum w byłym obozie koncentracyjnym w Bergen-Belsen). Prezentowane były ujęcia pedagogiczne, socjologiczne, filozoficzne, historyczne i teologiczne.

Owocne dyskusje, zarówno na sali obrad, jak i podczas mniej formalnych spotkań, zaowocowały ukonstytuowaniem się grupy, którą nazwano Europejską Ekumeniczną Siecią Kultury Pamięci (*Ein europäisches ökumenisches Netzwerk Erinnerungskulturen*). Grupa przyjęła za cel realizację projektu europejskiego dotyczącego specjalnych aspektów kultury pamięci i sposobów jej rozwijania i przekazywania,

Dr PIOTR KOPIEC – adiunkt Katedry Teologii Protestanckiej w Instytucie Ekumenicznym KUL; adres do korespondencji – e-mail: petrko@kul.pl

zwłaszcza w procesie edukacji. Aby umożliwić kontakt między poszczególnymi uczestnikami projektu, stworzono platformę internetową, która umożliwiła rozmowy *on-line*.

W 2014 r. główny koordynator projektu, ks. Geert Franzenburg, zainicjował ideę przeprowadzenia badań ankietowych w biorących udział w projekcie krajach. Ankiety skierowane zostały do uczniów szkół podstawowych i średnich i zmierzały do ustalenia tak wiedzy, jak i postaw uczniów wobec pamięci historycznej. Ostatecznie badania przeprowadzono w czterech krajach, skąd pochodzą uczestnicy projektu: w Niemczech, w Holandii, na Łotwie i w Polsce (gdzie pracownicy Instytutu Ekumenicznego przeprowadzili badania ankietowe w Liceum Ogólnokształcącym Katolickiego Towarzystwa Kulturalnego w Bielsku-Białej i w Zespole Katolickich Szkół Ogólnokształcących w Katowicach). Zgromadzone, opracowane i wreszcie przetłumaczone wyniki badań zostały przedstawione na kolejnym spotkaniu studyjnym w Münster.

Wnioski płynące z badań stały się inspiracją do rozszerzenia zakresów badawczych projektu. Grupa przyjęła za cel opracowanie teoretycznych koncepcji leżących u podstaw kultury pamięci, zwłaszcza podejść stanowiących ramy interpretacyjne oraz przeprowadzenie badań panelowych zmierzających do stwierdzenia zmian zachodzących w postawach społeczeństw w badanych krajach. W tym celu w ramach sieci zdecydowano o sformułowaniu programu badawczego o nazwie „Postawy Europejskiej Pamięci” (*European Memory Attitudes*). Program ma w zamyśle zmierzać do stworzenia reprezentatywnej platformy, badającej i pomagającej formować postawy wspólnej europejskiej pamięci w duchu dialogu. We wprowadzeniu do streszczenia projektu organizatorzy napisali: „Wszyscy jesteśmy częścią historii, a historia i kultura tworzą część naszej tożsamości. Trzeba być świadomym swej przeszłości, tradycji i kultury, by docenić wolność i styl życia, którymi możemy się dziś cieszyć. Jednym z kluczy pomagających takiemu doświadczeniu jest kombinacja pamięci indywidualnej, zbiorowej i kulturowej, zestawiona ze zorientowaniem na główne miejsca i wydarzenia kształtujące daną pamięć kulturową”¹.

Wkład badań ekumenicznych w programie powinien być decydujący, zwłaszcza doświadczenia dialogu ekumenicznego oraz ekumeniczna koncepcja dialogu i jej najważniejsze sformułowania. W opracowaniu celów i przedmiotu badań programu ma ona, obok innych specyficznych koncepcji, jak etyka pamięci czy też zrównoważona pedagogika (*sustainable pedagogy*), stanowić fundament opracowania teoretycznej koncepcji kultury pamięci, która w zamierzeniu ma stać się użytecznym narzędziem procesów dialogu i pojednania europejskiego.

¹ *Introduction to the EMA (European Memory Attitudes) Project*. W posiadaniu autora.